

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi riistavahinkolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi riistavahinkolakia. Poikkeuksellisen suuresta porovahingosta maksettavaa erityistä korvausta koskeva pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Esityksen mukaan suurpetojen aiheuttamat viljelys-, eläin- ja irtaimistovahingot, mukaan lukien koiravahingot, korvattaisiin täysimääräisenä kuten henkilövahingot. Porovahinkojen todennettavuutta parannettaisiin säätämällä velvollisuudesta valokuvata ja merkitä vahinkopaikka maastoon sekä ilmoittaa vahinkopaikan koordinaatit.

Laissa säädettäisiin perusteet, joiden nojalla Maaseutuvirasto antaa määräykset riistaeläinten aiheuttamien viljelysvahinkojen korvaamisessa käytettävistä normisatoalueista, normisadoista ja kasvilajien yksikköhinnoista. Viittaukset kumottuun satovahinkolakiin poistettaisiin laista. Viljelysvahinkojen korvausta koskevaan sääntelyyn tehtäisiin Euroopan unionin valtioneuvoston päätöksen edellyttämä tarkennus.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2019.

SISÄLLYS

Esityksen pääasiallinen sisältö.....	1
Sisällys.....	2
Yleisperustelut.....	3
1 Nykytila.....	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
1.2 Nykytilan arviointi.....	4
2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	4
3 Esityksen vaikutukset.....	5
4 Asian valmistelu.....	5
5 Riippuvuus muista esityksistä.....	7
Yksityiskohtaiset perustelut.....	8
1 Lakiehdotusten perustelut.....	8
2 Voimaantulo.....	13
Lakiehdotus.....	14
Laki riistavahinkolain muuttamisesta.....	14
Liite.....	18
Rinnakkaisteksti.....	18
Laki riistavahinkolain muuttamisesta.....	18

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Riistavahinkolain (105/2009) 9 §:ssä säädetään korvauksen ja valtion talousarvion välisestä liitynnästä. Mikäli korvauksia ei voida suorittaa talousarvion puitteissa täysimääräisesti, vähennetään jokaiselta korvaukseen oikeutetulta korvauksen määrää samassa suhteessa. Vähennystä ei kuitenkaan tehdä henkilövahingon perusteella maksettavista korvauksista. Vuoden 2017 suurpetovahinkojen johdosta maksettuja korvauksia leikattiin 26 prosenttia eli noin kolme miljoonaa euroa.

Riistavahinkolain 10 §:ssä säädetään viljelysvahinkojen korvaamisesta. Pykälän 2 momentin mukaan vahingon määrää laskettaessa käytetään viljelyskasvien yksikköhintoja ja normisatoja satovahinkojen korvaamisesta annetussa laissa (1214/2000), jäljempänä *satovahinkolaki*, tai sen nojalla taikka 3 momentin nojalla säädettyjä yksikköhintoja ja alueittaisia normisatoja.

Pykälän 3 momentin mukaan Maaseutuvirasto antaa tarvittaessa määräykset puutarha- ja taimitarhakasvien sekä niiden viljelyskasvien yksikköhinoista ja normisadoista, joista ei ole säädetty satovahinkolain nojalla. Yksikköhinnan ja normisadon määräämiseen sovelletaan, mitä satovahinkojen arvioinnissa käytettävien kasvilajien yksikköhintojen ja normisatojen määräämisestä satovahinkolain 6 ja 7 §:ssä säädetään. Laki satovahinkojen korvaamisesta annetun lain kumoamisesta (1191/2013) on tullut voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

Riistavahinkolain 11 §:n mukaan riistaeläimen kotieläimelle ja muulle eläimelle aiheuttamasta vahingosta voidaan korvata enintään tapetun taikka vahingon takia lopetetun eläimen käypä arvo. Vahingoittuneen eläimen osalta voidaan korvata enintään eläinlääkintäkustannuksia ja menetetyt tuoton arvoa vastaava määrä eläimen tai hunajan käypään arvoon asti. Sääntely mahdollistaa vahingoittuneen eläimen osalta 100 prosentin korvauksen eläimen käypään arvoon saakka.

Riistavahinkolain 15 §:n pykälän mukaan poikkeuksellisen suuresta porovahingosta voidaan maksaa erityistä korvausta, kun paliskunnan porovahinkojen määrä kolmelta edelliseltä vuodelta suhteutettuna eloporojen ja teurasporojen yhteismäärään ylittää valtioneuvoston asetuksella säädetyn vähimmäismäärän (3 prosenttia). Erityisenä korvauksena on maksettu 13 §:n mukainen korvaus kaksinkertaisena. Tähän ns. Lex Halla -korvaukseen oikeutetut paliskunnat vahvistetaan maa- ja metsätalousministeriön hallintopäätöksellä. Käytännössä korotettua korvausta saava vahingonkärsijä on saanut pedon tappamasta porosta sen käyvän arvon kolminkertaisena.

Riistavahinkolain 23 §:n mukaan sen, joka aikoo hakea tässä laissa tarkoitettua korvausta riistaeläimen aiheuttamasta vahingosta, tulee vahingon havaittuaan tehdä viipymättä vahinkoilmoitus vahingon toteamista ja arviointia sekä muita asian vaatimia toimenpiteitä varten. Porovahingoissa vahinkoilmoituksen tekee paliskunta pronomistajalta tai muulta henkilöltä saamansa ilmoituksen perusteella.

Vahinkoilmoitus tehdään henkilövahingoista vahinkopaikkakunnan poliisille, viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahingoista vahinkopaikkakunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle ja metsävahingoista vahinkopaikkakunnan toimivaltaiselle metsäkeskukselle. Vahinkoilmoituksessa on annettava tiedot muun muassa vahingon aiheuttajasta, ajankohdasta ja tapahtumispaikasta.

Maaseutuvirasto vahvistaa ilmoituslomakkeen kaavan sekä voi antaa tarkempia määräyksiä vahinkoilmoitusten teknisessä käsittelyssä noudatettavasta menettelystä.

1.2 Nykytilan arviointi

Porovahingot

Jos talousarvion määrärahat eivät riitä vahinkojen täysimääräiseen korvaamiseen, henkilövahinkoja lukuun ottamatta kaikkia korvauksia on leikattava samassa suhteessa. Näköpiirissä ei ole, että Lex-Halla -paliskuntien määrä olisi mitenkään vähenemässä vaan pikemmin päinvastoin. Lähes joka vuosi joku paliskunnista on noussut korotetun korvauksen piiriin. Vuonna 2009 riistavahinkolain voimaantuloajankohtana korvauksen piirissä oli neljä paliskuntaa. Vuonna 2017 korvauksen piirissä oli jo kymmenen paliskuntaa ja porovahinkokorvauksista yli puolet eli 4,3 miljoonaa euroa 8,3 miljoonan euron porovahinkokorvauksista meni näihin paliskuntiin.

Porovahinkojen korvausjärjestelmän oikeusperusta on yhteisiä markkinajärjestelyjä koskevan asetuksen (Single CMO Regulation) artikla 213. Komission täytäntöönpanopäätös (31.3.2016, C (2016) 1752 final) rajoittaa porotaloudelle maksettavat korvaukset 10 miljoonaan euroon. Poronlihan hinnan nousu ja porovahinkojen laskennalliset elementit, kuten vasahävikkikorvaus ja poikkeuksellisen suuret porovahingot (ns. Lex Halla) ovat nostaneet suurpetojen aiheuttamista vahingoista maksettavat korvaukset lähes 12 miljoonaan euroon. Porovahinkojen korvausmäärän kasvu vaikuttaa siten, että myöskään suurpetojen aiheuttamia kotieläinvahinkoja ja koiravahinkoja ei voida korvata täysimääräisesti. Tämä on omiaan kärjistämään suurpetokonfliktia entisestään. Vaikka porovahinkokorvauksia komission täytäntöönpanopäätöksen johdosta saataisiin maksaa vain kymmeneen miljoonaan saakka, vaikuttaa yli 10 miljoonan euron menevä osa leikkausprosenttia kasvattavasti viljelys-, eläin- sekä irtaimistovahingoissa.

Suurpetojen vuonna 2016 aiheuttamista porovahingoista maksettuja korvauksia leikattiin neljä prosenttia komission maksukaton takia, mutta vuoden 2017 vahinkojen osalta leikkaus oli jo 26 prosenttia eli noin 3 miljoonaa euroa ja se koski kaikkia vahinkoja, koska vuoden 2018 talousarvioesityksessä ei ollut määrärahoja vahinkojen täysimääräiseen korvaamiseen. Vuoden 2018 aikana tapahtuvien korvattavien vahinkojen arvioidaan säilyvän vuoden 2017 tasolla, jolloin talousarvioesityksessä vuodelle 2019 esitetty määräraha ei myöskään mahdollista vahinkojen täysimääräistä korvausta. Maksettavia korvauksia joudutaan leikkaamaan arviolta noin 3,6 miljoonaa euroa.

Viljelysvahingot

Maaseutuvirasto antaa vuosittain aluekohtaiset määräykset kasvilajien yksikköhinnoista ja normisadoista, joita käytetään viljelysvahinkojen arvioinnissa. Maaseutuviraston määräyksenantovaltaa on rajoitettu viittaamalla satovahinkolakiin, joka on kumottu 1 päivänä tammi-kuuta 2017.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on edistää vahingonkäräjien tasapuolista kohtelua tilanteessa, jossa vahinkojen korvaamiseen osoitetut määrärahat eivät riitä korvauksien täysimääräiseen suorittamiseen. Lisäksi esityksellä parannettaisiin porovahinkojen todennettavuutta.

Esityksessä ehdotetaan poikkeuksellisen suuresta porovahingosta maksettavaa erityistä korvausta koskevaa sääntelyä kumottavaksi. Suurpetojen aiheuttamat porovahingot eriytettäisiin vil-

jelys-, eläin- ja irtaimistovahinkojen korvaamisesta siten, että viljelys-, eläin- ja irtaimistovahingot, mukaan lukien koira- ja mehiläisvahingot, korvattaisiin jatkossa täysimääräisinä kuten henkilövahingot.

Vahinkoilmoitukseen tulisi liittää nykyisin edellytettyjen selvitysten lisäksi tieto ajankohdasta, jolloin vahinko on havaittu. Lisäksi porovahingosta tulisi esittää vahinkopaikan koordinaatit sekä valokuva maastoon merkitystä vahingon kohteesta ja ympäristöstä, jossa vahinko on tapahtunut. Porovahinkojen osalta säädettäisiin velvollisuudesta merkitä vahinkopaikka maastoon.

3 Esityksen vaikutukset

Poikkeuksellisen suuresta porovahingosta maksettavaa erityistä korvausta koskevan pykälän (ns. Lex Halla) kumoamisen vaikutus petovahinkokorvauksia vähentävänä olisi vuoden 2017 korvausmääriä käyttäen 2,9 miljoonaa euroa. Vaikutus kohdistuisi Hallan (2009), Hossa-Irmin (2009), Näljängän (2009), Kallioluoman (2009), Alakitkan (2010), Pohjois-Sallan (2011), Oivangin (2011), Käsivarren (2013), Kyrön (2014) ja Paatsjoen (2016) paliskuntien vahingonkorvauksiin. Suluissa on se vuosi, jolloin paliskunta on noussut korotetun korvauksen piiriin.

Edellä mainittujen kymmenen paliskunnan Lex Halla -korvauksen suuruus oli vuoden 2017 porovahingoissa 2,96 miljoonaa euroa, mutta 26 prosentin leikkauksen takia maksettiin 2,19 miljoonaa euroa. Mikäli petovahingot vuoden 2018 osalta pysyvät saman suuruisina kuin vuonna 2017, olisi korvaussumma noin 11,9 miljoonaa euroa.

Kun Lex Halla -korvausta ei enää vuoden 2018 vahingoista maksettaisi, porovahinkojen korvausmäärä laskisi 2,96 miljoonaa euroa eli porovahingot olisivat 8,3 miljoonaa euroa, mikä olisi myös alle komission salliman maksukaton. Suurpetojen aiheuttamista vahingoista yli 94 prosenttia on porovahinkoja, joten viljelys-, eläin-, irtaimisto- sekä mehiläisvahinkojen (mukaan lukien koiravahingot) korvaaminen täysimääräisenä tarkoittaisi vain noin 0,1 miljoonan euron lisäystä vuoden 2017 maksettuihin vahingonkorvauksiin verrattuna. Suurpetojen aiheuttamat porovahingot korvattaisiin edelleen talousarvion rajoissa.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä. Maa- ja metsätalousministeriö ja Saamelaiskäräjät ovat käyneet esitysehdotuksen johdosta saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:n mukaiset neuvottelut 13.9.2018. Esityksestä on pyydetty lausunnot Suomen riistakeskukselta, riistanhoitoyhdistyksiltä, valtiovarainministeriöltä, oikeusministeriöltä, ympäristöministeriöltä, sisäministeriöltä, Poliisihallitukselta, Suomen Metsästäjäliitolta, Maaseutuvirastolta, Lapin ELY -keskukselta, Luonnonvarakeskukselta, Metsähallitukselta, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry:ltä, Suomen Luonnonsuojeluliitolta, WWF Suomelta, Saamelaiskäräjiltä, Saamelaispaliskunnat ry:ltä, Paliskuntain yhdistykseltä ja Svenska lantbruksproducenternas centralförbundet SLC rf:ltä. Lausuntoja saatiin yhteensä 31 kappaletta.

Esitys sai lausunnonantajilta laajaa kannatusta. Poikkeuksellisen suurten porovahinkojen korotettua korvausta koskevaa ns. Lex Halla -korvauksen poistoa sekä kotieläinvahinkojen täysimääräistä korvaamista samoin kuin porovahinkojen näyttövelvollisuuden parantumista pidettiin tarpeellisina ja hyvin perusteltuina muutoksina. Osa lausunnonantajista katsoi, että riistavahinkolakia tulisi muuttaa laajemmin. Lausuntopalautteessa esitettiin myös konkreettisia muutosehdotuksia moniin muihin riistavahinkolain pykäliin kuin mitä lausunnolla olevassa esityksessä oli.

Valtiovarainministeriöllä ja oikeusministeriöllä ei ollut huomautettavaa ehdotusten suhteen. Kuusamon merkkiipiiri (Oivangin, Kallioluoman, Hossa-Irmin ja Alakitkan paliskunnat) vastusti esitystä ja esitti ratkaisuksi petokantojen merkittävää vähentämistä ja haaskakuvauspaikkojen kieltämistä. Suomen porosaamelaisten yhdistys ei pidä oikeana porovahinkojen ja muiden eriyttämistä. Se myös vastustaa kuvaus- ja maastoon merkintävelvollisuutta, koska välineiden toimivuutta ei voida taata muun muassa nettiyhteyksien puuttumisen takia, heikkojen yhteyksien takia, kuvausvälineiden toimimattomuuden kylmissä olosuhteissa tai niiden puuttumisen vuoksi. Paliskuntain yhdistys esitti, että Lex Halla -korvauksen poistumisen kompensoinnaksi puolitoistakertaisen käyvän arvon korvaus tulisi nostaa kahteen löydetystä porosta sekä esitti kesäaikana löydettyjen vasojen korvaamista, jotka korvataan nykyisellään vasahävikkinä. Vasojen korvaamisen kustannusvaikutus olisi 100 000 euroa. Viimeksi mainittua on esittänyt myös Kiimingin paliskunta.

Suomen riistakeskus toi esille huolen, että sääntely, jossa maatalousalan de minimis -tukien yhteismäärä ei saa ylittää 15 000 euroa yritystä kohden kolmen verovuoden jakson aikana, voi asettaa erisuuruiset yritykset eriarvoiseen asemaan riippuen tilan pinta-alasta ja tuotantosuunnasta. Muutamassa lausunnossa on tuotu esiin huoli siitä, voiko puuttuva kuva tai paikan merkintä johtaa porovahingon osalta vahingon hylkäämiseen.

Maaseutuvirasto pyysi huomioimaan nykyisen viraston, Eviran ja Maanmittauslaitoksen tietotekniikan palvelukeskuksen yhdistymisen Ruokavirastoksi 1.1.2019 alkaen ja esitti myös tuotantoeläimen määrittelemistä eläinvahinkojen korvaamisessa. Maaseutuvirasto esitti ylimääräisen työn välttämiseksi kunnissa, että vahinkoilmoituksessa pitää ilmoittaa mitä koordinaattijärjestelmää on käytetty. Luonnonvarakeskus esitti, että perusteluissa nykytilanteen kuvauksessa esitettäisiin, miten porovahingot tällä hetkellä korvataan pääosassa paliskuntia ja arvioitaisiin, miten tämä porovahinkojen korvausmenettely toimii. Yksityiskohtaisissa perusteluissa tulisi tarkentaa, että 13 §:n säädös porovahinkojen korvaamisesta ja 14 §:n säädös vasahävikikorvauksesta jäävät muutoksessa sellaisenaan voimaan.

Ympäristöministeriö totesi, että ehdotetulla muutoksella, jonka mukaan viljelys-, eläin- ja irtaimistovahingot korvattaisiin jatkossa täysimääräisinä, voi olla heijastusvaikutuksia luonnon-suojelulla rauhoitettujen lajien vahingoista maksettaviin korvauserusteisiin. Ehdotetut muutokset voivat kuitenkin lisätä suurpetojen läsnäolon hyväksyttävyyttä.

WWF esitti petovahinkokorvausjärjestelmän täydellistä muuttamista reviiiperusteiseksi ja että petovahinkokorvauksia tulisi maksaa vain niihin paliskuntiin, joissa ei ylitetä suurinta sallittua poromäärää. Suomen porosaamelaiset esitti saamelaisen poronhoidon irrottamista omaksi ympäristönkäyttäjärjestelmäkseen, jonka olosuhteita turvaamaan on tarpeen säätää oma lainsäädäntö. MTK ja MTK-Lappi esittivät muun muassa raatokeräilystä syntyvien kustannusten, aitojen rakentamiseen ja suojauksen ylläpitoon liittyvien työkustannusten lisäämistä maksettaviin vahingonkorvauksiin sekä kadonneiden eläinten korvaamista. Paliskuntain yhdistys ja Kiimingin paliskunta sekä Suomen porosaamelaisten yhdistys esittivät porovahinkojen korvaamista aina täysimääräisesti sekä vahinkojen korvaamista myös valtakunnan rajojen ja poronhoitoalueen ulkopuolella. Maaseutuvirasto esitti muutoksia muun muassa hakemuksen jättämistä, korvaushakemuksen sisältöä, Maaseutuviraston tehtäviä sekä hirvieläinten aiheuttamien metsävahinkojen korvaamista koskeviin pykäliin.

Saamelaiskäräjät esitti, että Lex Halla -järjestelmän sijasta petokorvaukset jatkossa maksettaisiin saamelaisten kotiseutualueella siten, että pedon tappamaksi hyväksytyyn poron arvo korvattaisiin kaksinkertaisena, jolloin järjestelmä olisi tasapuolinen ja maksettava korvaus voisi alueesta riippumatta vastata ainakin lähestulkoon syntyviä kokonaisvahinkoja liittännäiskustannuksineen. Saamelaiskäräjät piti erityisen ongelmallisena vahinkopaikkojen kuvausvelvol-

lisuutta, sillä tällä vaatimuksella voi olla eri alueiden poronhoitajia eriarvoistava vaikutus, koska paliskuntien välillä on suuria eroja käytännössä suoritettavan poronhoitotyön ja myös olosuhteiden osalta. Suomen valtion tulisi lisäksi viipymättä varata tulevien vuosien talousarvioissa riittävästi rahaa korvausten maksamiseen sekä akuutin tilanteen korjaamiseksi välittömästi huolehtia vuoden 2017 korvausten maksusta täysimääräisenä joko budjetin ulkopuolisista varoista tai lisätalousarvion kautta.

Maaseutuviraston lausunnon perusteella esityksen 23 §:n sääntelyä on muutettu siten, että vahinkopaikkakunnan paliskunnan sijaan vahingonkärsijän paliskunta tekisi vahinkoilmoituksen poronomistajalta tai muulta henkilöltä saamiensa tietojen perusteella. Hakemuksen jättämistä koskevaan 31 §:än on lisätty uusi momentti, jonka mukaan korvaushakemus olisi jätettävä kuukauden kuluessa vahingon ilmoittamisesta, jos porovahingon johdosta ei järjestetä maastotarkastusta. Säännökset vastaisivat nykyistä korvauskäytäntöä. Korvauspäätöstä koskevaa pykälää (33§) on tarkistettu siten, että korvauspäätös ja asian käsittelyyn liittyvät asiakirjat voitaisiin allekirjoittaa koneellisesti.

Esityksen 11 §:n sääntelyssä otettaisiin huomioon metsätalouseläinten ja maaseutualueiden valtiotukia vuosina 2014–2020 koskevat Euroopan unionin suuntaviivat sellaisina kuin ne ovat muutettuina ilmoituksella, joka on julkaistu 9.11.2018 Euroopan unionin virallisessa lehdessä C 403. Loukkaantuneiden eläinten hoidosta aiheutuneet eläinlääkintäkustannukset korvattaisiin siten täysimääräisesti eläimen käypään arvoon asti.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi (HE 14/2018 vp), jossa ehdotetaan muutettavaksi riistavahinkolain 10, 23 ja 26 §:ä. Mainittuja pykäläitä ehdotetaan muutettavaksi myös tällä esityksellä. Ehdotukset on tarvittaessa sovittava yhteen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

9 §. Korvauksen määrä. Valtaosa riistavahinkolain nojalla korvattavista vahingoista on suurpetojen aiheuttamia porovahinkoja. Vuonna 2017 porovahingot nousivat jo 11,2 miljoonaan euroon. Porovahinkojen korvausjärjestelmän oikeusperusta on yhteisiä markkinajärjestelyjä koskevan asetuksen (Single CMO Regulation) artikla 213. Komission täytäntöönpanopäätös (31.3.2016, C(2016) 1752 final) rajoittaa porotaloudelle maksettavat korvaukset 10 miljoonaan euroon.

Porovahinkojen lisääntyminen voi johtaa jatkossa yhä useammin tilanteeseen, jossa korvauksia joudutaan leikkaamaan kaikilta vahingonkärsijöiltä. Porovahinkojen kasvu yli 10 miljoonan euron rajan kasvattaa siten myös kotieläinvahinkojen leikkausprosenttia. Esimerkiksi vuonna 2016 porovahingoista leikattiin komission täytäntöönpanopäätöksen johdosta neljä prosenttia, mutta kotieläinvahingot voitiin maksaa täysimääräisinä. Valtion talousarviossa suurpetovahinkoihin varattu 8,9 miljoonan euron määräraha ei kuitenkaan riittänyt vuoden 2017 vahinkojen täysimääräiseen korvaamiseen. Suurpetojen aiheuttamista vahingoista maksettuja korvauksia jouduttiin leikkaamaan 26 prosenttia eli noin kolme miljoonaa euroa. Suurpetojen aiheuttamista vahingoista yli 94 prosenttia oli porovahinkoja. Suurpetojen aiheuttamia muita kuin porovahinkoja oli vuonna 2017 yhteensä vajaa 0,6 miljoonaa euroa. Näitä korvauksia voitiin maksaa leikkauksen takia vain 0,46 miljoonaa euroa. Poronhoitoalueen petovahingot vaikuttavat siten muun Suomen vahinkokorvausten maksatukseen enemmän kuin porovahinkoihin, koska komission maksukatto huomioiden porotaloudelle leikkaus tarkoitti 17 prosentin vähennystä, mutta kotieläinvahingoissa leikkaus oli 26 prosenttia.

Suurpetokonfliktin keskiössä on erityisesti susi, jonka aiheuttamista vahingoista suuri osa liittyy metsästyskoiiriin. Suurpetovahingoissa oman koiran menetys aiheuttaa poikkeuksellisen paljon mielipahaa, joten tätä on kompensoitu muista kotieläimistä poiketen eläinvahinkojen korvaamisessa käytettävistä käyvistä arvoista annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (834/2018) siten, että koiran menestys koiranäyttelyissä ja -kokeissa lisää koiran arvoa. Esimerkiksi metsästyskoiraksi koulutusta arvostetaan enemmän kuin pelkkää koiran käypää arvoa.

Koiravahinkojen estämiseksi metsästäjät pyrkivät yleensä selvittämään susien läsnäoloa metsästysalueella ennen koiran irtilaskua. Yleisimmät tavat ovat susitietojen kysely muilta ihmisiltä ja suden jälkien etsintä. Susien GPS-pannoitukset, riistahavainnot.fi -palvelu ja metsästäjien oma aktiivisuus susien esiintymisen selvittämiseksi lienevät tehokkaimmat keinot metsästyskoirien suojaamiseksi. Susien aiheuttamat koiravahingot eivät välttämättä riipu niinkään susien määrästä kuin alueen ravintotilanteesta. Suden aiheuttamat koiravahingot joka tapauksessa pahentavat susikonfliktia, minkä vuoksi on tarkoituksenmukaista korvata suurpetojen aiheuttamat koiravahingot täysimääräisesti. Muutos lisäisi paikallisten ihmisten sietokykyä suurpetojen läsnäoloa kohtaan.

Maa- ja metsätalousministeriö myöntää Suomen riistakeskukselle vuosittain noin 300 000 euroa suurpetojen aiheuttamien vahinkojen estämiseen. Määrärahalla on hankittu yli 110 kilometriä sähköistä petoaitaa kotieläintiloille. Saatujen kokemusten mukaan kotieläinten suojaukseen hankitut sähköiset petoaidat toimivat hyvin ja estävät useaksi vuodeksi suurpetojen aiheuttamat vahingot. Suurpetojen aiheuttamat viljelys-, eläin- ja irtaimistovahingot mukaan lukien koiran- ja mehiläisvahingot ovat siten vakiintuneet maltilliselle ja erittäin hyvin ennakoitavissa olevalle noin 0,4–0,6 miljoonan euron tasolle, minkä vuoksi niiden täysimääräistä kor-

HE 263/2018 vp

vaamista voidaan pitää perusteltuna. Muun Suomen alueella petovahingot koskettavat satoja ihmisiä vuosittain ja suurpetojen aiheuttamat vahingot linkittyvät vahvasti suurpetojen sosiaaliseen hyväksyttävyyteen. Erityisesti susien aiheuttamat koiravahingot koetaan vakavina.

Vuosi	Euroa
2010	349 293
2011	473 043
2012	450 842
2013	502 124
2014	468 084
2015	494 101
2016	458 261
2017	597 362

Taulukko 1. Viljelys-, eläin-, irtaimistovahinkojen määrä 2010–2017 (euroa).

Pykälän 2 momentissa säädetään, että mikäli korvauksia ei voida suorittaa talousarvion puitteissa täysimääräisesti, vähennetään jokaiselta korvaukseen oikeutetulta korvauksen määrää samassa suhteessa. Vähennystä ei kuitenkaan tehdä henkilövahingon perusteella maksettavista korvauksista. Momentin sääntelyä muutettaisiin siten, että vähennystä ei tehtäisi myöskään suurpedon aiheuttaman viljelys-, eläin- tai irtaimistovahingon perusteella maksettavista korvauksista.

Poronhoitoalueen ja muun Suomen vahinkokorvauksien eriyttämistä on esitetty myös Kansallisen suurpetopolitiikan evaluoinnissa (Ruralia-instituutti 2014). Eriyttämistä puoltaa se, että porovahingoilla on erilainen oikeusperusta verrattuna muihin vahinkoihin ja porovahinkoihin liittyy useita laskennallisia elementtejä. Porovahinkoja ei myöskään voida tarkastaa niiden suuren lukumäärän johdosta kuin satunnaisesti tai pistokoeluontoisesti. Viljelys-, eläin- ja irtaimistovahingot tarkastetaan kaikki ja niistä myös tehdään maastotarkastusraportit. Porovahingot korvattaisiin kuten aiemmin eli komission maksukatton mukaisesti tai talousarvion rajoissa.

10 §. Viljelysvahinkojen korvaaminen. Maaseutuvirasto antaa vuosittain aluekohtaiset määräykset kasvilajien yksikköhinnoista ja normisadoista, joita käytetään viljelysvahinkojen arvioinnissa. Maaseutuviraston määräyksenantovaltaa on rajoitettu viittaamalla satovahinkolakiin, jossa säädetään vahinkojen arvioinnissa käytettävien yksikköhintojen ja normisatojen määräytymisen perusteista.

Laki satovahinkojen korvaamisesta annetun lain kumoamisesta (1191/2013) on tullut voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017, minkä johdosta riistavahinkolain 10 §:ään tehtäisiin satovahinkolain kumoamisen edellyttämät tekniset muutokset. Asiallisesti sääntely pysyisi kasvilajien yksikköhintojen ja normisatojen määräytymisen osalta pääosin muuttumattomana.

Pykälän 1 momentti säilyisi muuttumattomana. Pykälän 2 momentin mukaan Maaseutuvirasto antaisi vuosittain määräykset viljelysvahinkojen arvioinnissa käytettävistä normisatoalueista, normisadoista sekä kasvilajien yksikköhinnoista. Lisäksi momentissa säädettäisiin yksikköhintojen ja normisatojen määräytymisen perusteista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kasvilajin normisadon arvon laskemisesta. Kasvilajin normisadon arvo laskettaisiin nykykäytännön mukaisesti käyttämällä kertoimena kyseiselle kasville Maaseutuviraston antaman määräyksen mukaista yksikköhintaa.

10 a §. Eräiden viljelysvahinkojen korvaaminen. Korvaus hirvieläinten aiheuttamasta viljelysvahingosta maksetaan vähämerkityksisenä tukena (de minimis -tuki), jonka myöntämisessä on noudatettava komission asetuksia. Tuet voidaan jaotella yleiseen vähämerkityksiseen tukeen ja maatalousalalle maksettavaan vähämerkityksiseen tukeen. Maatalousalan de minimis -tukien yhteismäärä ei saa ylittää 15 000 euroa yritystä kohden kolmen verovuoden jakson aikana. Lisäksi kaikkien de minimis -tukien yhteismäärä ei saa ylittää 200 000 euroa yritystä kohden vastaavana aikana.

Suomen liittyessä Euroopan unioniin Suomen korvausjärjestelmä ilmoitettiin komissiolle, eikä se ole aiemmin sisältänyt mitään muita tukirajoja kuin valtion talousarvion rajoitteet. Euroopan komissio ilmoitti 21 päivänä lokakuuta 2014 (Ref. Ares(2014)3481130–21/10/2014), että kaikki valtiontuet ovat määräaikaista, joten myös alun perin määräämättömäksi ajaksi hyväksytyt tukijärjestelmät on notifioitava uudestaan vuoden 2014 loppuun mennessä, jos niitä sovelletaan edelleen. Maa- ja metsätalousministeriö ei ole notifioinut hirvieläinten maatalousvahinkojen korvausjärjestelmää oikeusperustan puuttumisen takia. Maa- ja metsätalousministeriö tiedusteli oikeuskanslerinvirastosta, voidaanko vuoden 2014 korvaukset maksaa ilman, että de minimis -sääntöä noudatetaan. Säännön noudattaminen saattaisi johtaa joidenkin vahingonkäräjien korvausten leikkaamiseen.

Oikeuskanslerinviraston kannanoton (12.5.2015, Dnro 208/324/2015) mukaan vuoden 2014 vahingot voitiin maksaa kuten aiemmin johtuen luottamuksensuojaperiaatteesta, mutta niissäkin päätöksissä tuli informoida vahingonkäräjöitä siitä, että tukeen liittyy perintäriski. Näin ollen komission edellä mainittua tulkintaa ja de minimis -sääntöjä on noudatettu vuodesta 2015 alkaen hirvieläinten aiheuttamien maatalousvahinkojen osalta, mutta riistavahinkolaisissa ei ole asiasta säädetty. Asia on kuitenkin todettu maa- ja metsätalousministeriön päätöksissä, joissa määräraha myönnetään Maaseutuvirastolle vahinkojen maksamista varten ja edellytetty, että Maaseutuviraston tulee ilmoittaa vahingonkäräjöille siitä, että tuki on luonteeltaan vähämerkityksistä.

Uudessa pykälässä todettaisiin nykyinen korvauskäytäntö lain tasolla. Ehdotetun pykälän mukaan korvaus hirvieläimen aiheuttamasta viljelysvahingosta myönnetään vähämerkityksisenä tukena, jonka myöntämisestä säädetään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 1408/2013 ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 1407/2013.

11 §. Eläinvahinkojen korvaaminen. Pykälän 1 momentin sääntelyä muutettaisiin lisäämällä momenttiin säännös, jonka mukaan korvausta ei suoriteta kadonneesta eläimestä. Tältä osin sääntely vastaisi nykyistä korvauskäytäntöä. Pykälän 2 momentin kieliasua tarkistettaisiin.

15 §. Poikkeuksellisen suuret porovahingot. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Voimassa olevan pykälän mukaan poikkeuksellisen suuresta porovahingosta voidaan maksaa erityistä korvausta, kun paliskunnan porovahinkojen määrä kolmelta edelliseltä vuodelta suhteutettuna eloporojen ja teurasporojen yhteismäärään ylittää valtioneuvoston asetuksella säädetyn vähimmäismäärän (3 prosenttia). Erityisenä korvauksena on maksettu 13 §:n mukainen korvaus kaksinkertaisena. Käytännössä korotettua korvausta saava vahingonkäräjä on saanut pedon tappamasta porosta sen käyvän arvon kolminkertaisena eli siitosvaatimella korvaus on ollut yli

2 700 euroa. Porovahinkokorvauksista 52 prosenttia maksettiin vuonna 2017 näihin ns. Lex Halla -paliskuntiin, joita on jo 10 kappaletta. Vuonna 2009 korotettua korvausta saavia paliskuntia oli ainoastaan neljä.

Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska poronomistajat pitävät korvauslementtiä epätasa-arvoisena etenkin nyt, kun korvauksia ei ole voitu maksaa täysimääräisinä. Eräissä korotetun korvauksen piirissä olevissa paliskunnissa korvaus ei ole motivoinut hakemaan suurpetojen pyydystämistä koskevia poikkeuslupia edes merkittäviä vahinkoja aiheuttaville yksilöille ja joissakin lähellä kolmen prosentin rajaa olevissa paliskunnissa ei haetulla poikkeusluvalla ole välttämättä lähdetty kertaakaan pyyntiin.

Korvaus on saanut aikaan myös epätervettä toimintaa, sillä suurista porovahingoista kärsiviin paliskuntiin on ostettu poronvasoja käytännössä suurpedoille. Maa- ja metsätalousministeriön tavoitteena on ollut vähentää porovahinkojen lukumäärää, mutta koska ahma aiheuttaa enemmän vahinkoja kuin muut suurpedot yhteensä ja sen metsästys on voinut olla yli 30 vuoden täysrauhoituksen jälkeen hyvin rajallista, ei porovahinkojen merkittävä vähentäminen ole onnistunut. Korvausten määrä riippuu laskennallisista elementeistä niin paljon, että vahingonkorvausten määrä kasvaa huomattavasti nopeammin kuin vahinkoja voidaan vähentää poikkeusluvilla. Esimerkiksi Maaseutuviraston tehtäväksi viiden vuoden välein säädetty poronlihan hinnan tarkistus vuonna 2016 nosti porovahinkokorvauksia 33 prosenttia. Ennen riistavahinkolain ja sen laskennallisten elementtien säätämistä noin 5 000:n löydetyn poron määrällä vahingonkorvauksia olisi maksettu noin 3,8 miljoonaa euroa. Vajaassa kymmenessä vuodessa löydettyyn poroon suhteutettu korvausmäärä on siten kolminkertaistunut ja korvauksia olisi maksettava samasta määrästä poroja 11,2 miljoonaa.

23 §. Vahingosta ilmoittaminen. Vahinkoilmoituksessa on nykyisin annettava asian laadun mukaan yksityiskohtaiset tiedot muun muassa vahingonkäräjän nimi-, osoite-, tila- ja muista yhteystiedoista; vahingon tapahtumispaikasta ja sen paikkatiedosta; vahingon aiheuttajasta; vahingon ajankohdasta, kasvilajista, vahinkopinta-alasta ja tuhoutuneen sadon määrästä, eläinlajista ja tapettujen tai vahingoittuneiden eläinten määrästä, tuhoutuneen tai vahingoittuneen irtaimiston lajista ja vakuutuksen olemassa olost.

Pykälän sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi porovahinkojen osalta siten, että vahinkoilmoituksen yhteydessä olisi esitettävä vahinkopaikan täsmällinen sijainti koordinaattitietojen avulla. Vahinkopaikka olisi myös merkittävä maastoon mahdollista tarkastusta varten. Vahinkoilmoitukseen tulisi liittää valokuva maastoon merkitystä vahingon kohteesta ja ympäristöstä, jossa vahinko on tapahtunut. Lisäksi tulisi ilmoittaa korvauksen hakijan paliskunta ja paliskuntanumero. Vahingonkäräjän paliskunta tekisi vahinkoilmoituksen poronomistajalta tai muulta henkilöltä saamiensa tietojen perusteella. Vahinkoilmoitus voitaisiin tehdä myös sähköisesti. Pykälän sääntelyyn tehtäisiin myös kielellisiä tarkistuksia.

Maa- ja metsätalousministeriön rahoittaman Petovahingot poronhoitoalueen pohjoisosan paliskunnissa vuosina 2008–2016 -hankkeen loppuraportin (20.12.2012, Dnro 471/324/2014) mukaan petovahingon tapahtumispäivästä ilmoittamiseen kului paliskunnissa keskimäärin kuusi vuorokautta, samoin ilmoituksesta tarkastuspäivään. Petovahingon tapahtumispäivästä tarkastukseen kului siten keskimäärin 12 vuorokautta eli lähes kaksi viikkoa. Enimmillään aikaa tarkastukseen kului jopa reilu kuukausi. Käytännössä aikaa kului usein liian kauan vahingon toteamiseen, varsinkin tunturialueella. Petojen tappamiksi ilmoitettuja porovahinkoja tarkastettiin tutkimuksessa vuosina 2008–2016 tutkimalla yhteensä 1 025 poronraatoa 11:ssä eri paliskunnassa. Koska vahinkopaikkoja ei merkitty maastoon, niitä oli ilman poromiesten apua vaikea löytää. Ilmoituksissa vääriä koordinaatteja oli 12 prosenttia, joten mahdollisia poronraatoja väärillä koordinaateilla ei löydetty. Yleisimpiä syitä, että ilmoitettua petovahinkoa ja

mahdollista petoa ei voitu varmuudella todeta, olivat seuraavat puutteet jo vahinkopaikalla: 1) pororaato oli jo kovin syöty (noin 62 %), 2) vahinkopaikalta ei löytynyt edes verta (12 %), 3) petojen jälkiä ei ollut (7 %), 4) poron päätä ei löytynyt vahinkopaikalta (4 %) ja 5) raato oli jo liian vanha (4 %).

Porovahinkopaikkojen tarkkojen koordinaattien ilmoitusvelvollisuus ja vahingon merkitseminen maastoon helpottavat tapetun poron löytämistä mahdollisessa maastotarkastustapauksessa. Vahinkopaikan merkinnässä voi käyttää esimerkiksi biohajoavaa merkintänauhaa. Valokuvat vahinkopaikasta sekä vahingon kohteesta parantavat poromiesten oikeusturvaa, sillä poronraato ja jäljet kuolinsyystä sekä vahingonaiheuttajasta häviävät maastossa nopeasti jopa päivissä. Kaiken kaikkiaan lisääntyvä näyttövelvollisuus parantaa porovahinkokorvausjärjestelmän läpinäkyvyyttä. Mikäli Pesä-sovellus otetaan vahingon dokumentoinnissa käyttöön, vähennetään paliskunnan sekä maaseutuelinkeinoviranomaisen byrokratiaa, sillä jokainen tieto syötetään järjestelmiin ainoastaan kerran. Sovelluksen kautta paliskunnalla on jatkuvasti tiedossa myös petovahinkojen ajantasainen määrä.

Valokuvien avulla voitaisiin vähentää vahinkojen todentamiseen liittyviä epävarmuustekijöitä ja korvausjärjestelmään kohdistuvaa kritiikkiä ilman, että aiheutettaisiin vahingonkäräjille tai hallinnolle kohtuutonta taakkaa. Toisaalta sääolosuhteet tai tekniset ongelmat saattavat jossain tilanteessa hankaloittaa valokuvien ottamista. Valmistelun yhteydessä on esitetty vaihtoehtoinen sääntelymalli, jossa valokuvien toimittaminen olisi edelleen vapaaehtoista, mutta kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen velvoitettaisiin tarkastamaan sellaiset vahinkopaikat, joista valokuvia ei ole toimitettu. Ehdotettu vaihtoehtoinen malli kuitenkin todennäköisesti lisääisi maaseutuelinkeinoviranomaisen työmäärää ja maastotarkastuksista aiheutuvia kustannuksia.

Valokuva tai valokuvat tallennetaan jo nykyisin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan korvattavia vahinkoja koskevaan eläimiä ja vahingoittunutta omaisuutta koskevaan kuvapankkiin, josta se siirretään Riistavahinkorekisteriin riistahallinnon hyödynnettäväksi esimerkiksi suurpetojen pyydystämistä koskevien poikkeuslupien käsittelyssä. Tallennuksessa on mahdollista hyödyntää maa- ja metsätalousministeriön Petoeläinvahinkojen sähköistämiprojektissa syntynyttä Pesä-sovellusta, joka nopeuttaa merkittävästi petojen aiheuttamien vahinkojen käsittelyä, koska vahinkoilmoitus siirtyy sähköisesti kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen käsiteltäväksi. Pesä-sovellus on otettu käyttöön jo 21 paliskunnassa. Kuvallisia vahinkoilmoituksia on 31 prosenttia kaikista Pesä-sovelluksen kautta kuntaan toimitetuista vahinkoilmoituksista. Sovellus on ollut käytössä hieman yli vuoden ja sen kautta on tehty yhteensä 1 639 vahinkoilmoitusta ja niistä 506 on kuvallisia.

Pykälän 3 momentin 5 kohdan mukaan vahinkoilmoitukseen tulisi liittää tieto ajankohdasta, jolloin vahinko on havaittu. Kyseinen tieto edellytettäisiin myös muista kuin porovahingoista. Muilta osin vahinkoilmoituksen sisältöä koskeva sääntely säilyisi ennallaan.

26 §. *Viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahinkojen toteaminen ja arviointi.* Viittaus kumotuun satovahinkolakiin poistettaisiin pykälästä.

31 §. *Hakemuksen jättäminen.* Pykälää muutettaisiin lisäämällä säännökseen uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi. Uuden 2 momentin mukaan korvaushakemus olisi jätettävä kuukauden kuluessa vahingon ilmoittamisesta, jos porovahingon johdosta ei järjestetä maastotarkastusta. Säännös vastaisi nykyistä korvauskäytäntöä.

33 §. *Korvauspäätös.* Pykälän sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvauspäätös ja asian käsittelyyn liittyvät asiakirjat voitaisiin allekirjoittaa koneellisesti. Sähköisestä asioinnis-

HE 263/2018 vp

ta viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 20 §:n 2 momentin mukaan hallintoviranomaisen toiminnassa syntyneiden asiakirjojen koneellisesta allekirjoittamisesta säädetään erikseen.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2019.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

riistavahinkolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan riistavahinkolain (105/2009) 15 §,
muutetaan 9—11, 23, 26, 31 ja 33 § sekä
lisätään lakiin uusi 10 a § seuraavasti:

9 §

Korvauksen määrä

Korvauksen enimmäismäärä ei saa ylittää vahingoittuneen omaisuuden käypää arvoa.

Jos korvauksia ei voida suorittaa talousarvion puitteissa täysimääräisesti, vähennetään jokaiselta korvaukseen oikeutetulta korvauksen määrää samassa suhteessa. Vähennystä ei kuitenkaan tehdä henkilövahingon eikä suurpedon aiheuttaman viljelys-, eläin- tai irtaimistovahingon perusteella maksettavista korvauksista.

Riistaeläimen aiheuttama vahinko korvataan, jos korvauksen hakijalle aiheutuneiden tässä laissa tarkoitettujen vahinkojen yhteenlaskettu määrä kalenterivuotta kohti on enemmän kuin 170 euroa. Rajoitus ei kuitenkaan koske suurpetojen aiheuttamia henkilövahinkoja.

Jos vahinko korvataan, maksetaan korvaus myös korvauksen hakijan maksamista vahingon selvittämisen kannalta tarpeellisista ja kohtuullisista vahingon arviointikustannuksista.

Korvauksen määrää laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon muun lainsäädännön tai vakuutuksen perusteella vahinkotapahtumasta saatava korvaus.

10 §

Viljelysvahinkojen korvaaminen

Riistaeläimen aiheuttamasta viljelysvahingosta voidaan korvata enintään menetetyn sadon arvoa vastaava määrä sekä vahingoittuneiden puutarha- ja taimitarhakasvien käypää arvoa vastaava määrä. Korvauksen määrää viljelysvahinkojen osalta laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon säästyneet sadonkorjuu- ja muut kustannukset. Korvausta ei makseta riistapelioille aiheutuneista vahingoista.

Maaseutuvirasto antaa vuosittain määräykset viljelysvahinkojen arvioinnissa käytettävistä normisatoalueista, normisadoista sekä kasvilajien yksikköhinnoista. Yksikköhinnat määrätään vastaamaan kyseisen satovuoden aikana saatuja keskimääräisiä myyntihintoja. Kasvilajin normisadolla tarkoitetaan normisatoalueella saatua keskimääräistä vuosisatoa pinta-alayksikköä kohti. Normisato on vahinkovuotta edeltäneiden viiden vuoden satomäärien aritmeettinen keskiarvo, jota laskettaessa ei oteta huomioon suurinta eikä pienintä satomäärää.

Kasvilajin normisadon arvo lasketaan käyttämällä kertoimena kyseiselle kasville Maaseutuviraston antaman määräyksen mukaista yksikköhintaa.

10 a §

Eräiden viljelysvahinkojen korvaaminen

Korvaus hirvieläimen aiheuttamasta viljelysvahingosta myönnetään vähämerkityksisenä tukena, jonka myöntämisestä säädetään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 1408/2013 ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 1407/2013.

11 §

Eläinvahinkojen korvaaminen

Riistaeläimen kotieläimelle ja muulle eläimelle aiheuttamasta vahingosta voidaan korvata enintään tapetun taikka vahingon takia lopetetun eläimen käypä arvo. Korvausta ei suoriteta kadonneesta eläimestä. Vahingoittuneen eläimen osalta voidaan korvata enintään eläinlääkintäkustannuksia ja menetetyn tuoton arvoa vastaava määrä eläimen tai hunajan käypään arvoon asti. Korvauksen määrää eläinvahinkojen osalta laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon se määrä, jolla eläintä voidaan käyttää hyödyksi.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään 1 momentissa tarkoitettut käyvät arvot.

23 §

Vahingosta ilmoittaminen

Sen, joka aikoo hakea tässä laissa tarkoitettua korvausta riistaeläimen aiheuttamasta vahingosta, tulee vahingon havaittuaan tehdä viipymättä vahinkoilmoitus vahingon toteamista ja arviointia sekä muita asian vaatimia toimenpiteitä varten. Porovahinko on merkittävä maastoon mahdollista tarkastusta varten. Porovahingoissa vahinkoilmoituksen tekee vahingonkäräjän paliskunta poronmistajalta tai muulta henkilöltä saamiensa tietojen perusteella. Ilmoitus voidaan tehdä myös sähköisesti.

Vahinkoilmoitus tehdään:

- 1) henkilövahingosta vahinkopaikkakunnan poliisille;
- 2) viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahingosta vahinkopaikkakunnan maaseutuelinkeinoveranomaiselle;

3) metsävahingosta vahinkopaikkakunnan toimivaltaiselle metsäkeskukselle.

Vahinkoilmoituksessa on annettava asian laadun mukaan seuraavat yksityiskohtaiset tiedot ja selvitykset:

- 1) vahingonkäräjän nimi-, osoite- ja tilatiedot sekä muut yhteystiedot;
- 2) vahingon tapahtumispaikka ja muut tarvittavat paikkatiedot;
- 3) vahingon aiheuttaja;
- 4) vahingon ajankohta;
- 5) ajankohta, jolloin vahinko on havaittu;
- 6) kasvilaji, vahinkopinta-ala ja tuhoutuneen sadon määrä;
- 7) eläinlaji ja tapettujen tai vahingoittuneiden eläinten määrä;
- 8) tuhoutuneen tai vahingoittuneen irtaimiston laji ja määrä;
- 9) onko vahingonkäräjällä mahdollisuus saada vahingosta korvausta vakuutuksesta tai muulla perusteella;

HE 263/2018 vp

10) porovahingoissa korvauksen hakijan paliskunta ja paliskuntanumero, vahinkopaikan koordinaatit sekä valokuva maastoon merkitystä vahingon kohteesta ja ympäristöstä, jossa vahinko on tapahtunut;

11) muut kuin 1—10 kohdassa tarkoitetut vahingon suuruuteen vaikuttavat seikat.

Maaseutuvirasto vahvistaa ilmoituslomakkeen kaavan ja voi antaa tarkempia määräyksiä vahinkoilmoitusten teknisessä käsittelyssä noudatettavasta menettelystä.

26 §

Viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahinkojen toteaminen ja arviointi

Viljelysvahingon toteaa ja arvioi vahinkopaikkakunnan maaseutuelinkeinoviranomainen.

Eläin-, irtaimisto- ja porovahingon toteaa ja arvioi vahinkopaikkakunnan maaseutuelinkeinoviranomainen. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen voi tarvittaessa käyttää porovahingon toteamisessa ja arvioinnissa esteetöntä asiantuntijaa. Arviointi on tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen on saanut vahingosta tiedon.

Jos vahinko on tapahtunut muussa kuin vahingonkärsijän kotikunnassa, arvioinnin suorittajan tulee lähettää vahinkoilmoitus ja arviokirja vahingonkärsijän kotikunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle korvauspäätöksen tekemistä varten.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuun esteettömään asiantuntijaan sovelletaan hänen suorittaessaan porovahingon toteamis- ja arviointitehtävää rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

31 §

Hakemuksen jättäminen

Kirjallinen korvaushakemus on jätettävä kuukauden kuluessa vahingon arvioinnin valmistumisesta tai vahingoittunutta henkilöä hoitaneen lääkärin antaman lausunnon ajankohdasta toimivaltaiselle viranomaiselle tai metsäkeskukselle.

Jos porovahingon johdosta ei järjestetä maastotarkastusta, korvaushakemus on jätettävä kuukauden kuluessa vahingon ilmoittamisesta.

Erytisestä syystä korvausta voidaan hakea myöhemminkin.

33 §

Korvauspäätös

Korvaushakemukseen on annettava kirjallinen päätös, josta tulee käydä ilmi seuraavat seikat:

- 1) korvattavan vahingon laatu ja määrä;
- 2) korvauksen määrä ja laskentaperuste;
- 3) korvauksen mahdollisen takaisin perimisen perusteet.

Korvauspäätöksestä ja muutoksenhakuohjauksesta säädetään lisäksi hallintolain (434/2003) 7 luvussa.

Korvauspäätös ja asian käsittelyyn liittyvät asiakirjat voidaan allekirjoittaa koneellisesti.

HE 263/2018 vp

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____
kuuta 20 _____.

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä

Laki

riistavahinkolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan riistavahinkolain (105/2009) 15 §,
muutetaan 9–11, 23, 26, 31 ja 33 § sekä
lisätään lakiin uusi 10 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

9 §

Korvauksen määrä

Korvauksen enimmäismäärä ei saa ylittää vahingoittuneen omaisuuden käypää arvoa.

Mikäli korvauksia ei voida suorittaa talousarvion puitteissa täysimääräisesti, vähennetään jokaiselta korvaukseen oikeutetulta korvauksen määrää samassa suhteessa. Vähennystä ei kuitenkaan tehdä henkilövahingon perusteella maksettavista korvauksista.

Riistaeläimen aiheuttama vahinko korvataan, jos korvauksen hakijalle aiheutuneiden tässä laissa tarkoitettujen vahinkojen yhteenlaskettu määrä kalenterivuotta kohti on enemmän kuin 170 euroa. Rajoitus ei kuitenkaan koske suurpetojen aiheuttamia henkilövahinkoja.

Jos vahinko korvataan, maksetaan korvaus myös korvauksen hakijan maksamista vahingon selvittämisen kannalta tarpeellisista ja kohtuullisista vahingon arviointikustannuksista.

Korvauksen määrää laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon muun lainsäädännön tai vakuutuksen perusteella vahinkotahtumasta saatava korvaus.

Ehdotus

9 §

Korvauksen määrä

Korvauksen enimmäismäärä ei saa ylittää vahingoittuneen omaisuuden käypää arvoa.

Jos korvauksia ei voida suorittaa talousarvion puitteissa täysimääräisesti, vähennetään jokaiselta korvaukseen oikeutetulta korvauksen määrää samassa suhteessa. Vähennystä ei kuitenkaan tehdä henkilövahingon eikä suurpedon aiheuttaman viljelys-, eläin- tai irtaimistovahingon perusteella maksettavista korvauksista.

Riistaeläimen aiheuttama vahinko korvataan, jos korvauksen hakijalle aiheutuneiden tässä laissa tarkoitettujen vahinkojen yhteenlaskettu määrä kalenterivuotta kohti on enemmän kuin 170 euroa. Rajoitus ei kuitenkaan koske suurpetojen aiheuttamia henkilövahinkoja.

Jos vahinko korvataan, maksetaan korvaus myös korvauksen hakijan maksamista vahingon selvittämisen kannalta tarpeellisista ja kohtuullisista vahingon arviointikustannuksista.

Korvauksen määrää laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon muun lainsäädännön tai vakuutuksen perusteella vahinkotahtumasta saatava korvaus.

10 §

Viljelysvahinkojen korvaaminen

Riistaeläimen aiheuttamasta viljelysvahingosta voidaan korvata enintään menetetyn sadon arvoa vastaava määrä sekä vahingoituneiden puutarha- ja taimitarhakasvien käypää arvoa vastaava määrä. Korvauksen määrää viljelysvahinkojen osalta laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon säästyneet sadonkorjuu- ja muut kustannukset. Korvausta ei makseta riistapelloille aiheutuneista vahingoista.

Vahingon määrää laskettaessa käytetään viljelyskasvien yksikköhintoja ja normisatoina satovahinkojen korvaamisesta annettussa laissa (1214/2000, satovahinkolaki) tai sen nojalla taikka 3 momentin nojalla säädettyjä yksikköhintoja ja alueittaisia normisatoja.

Maaseutuvirasto antaa tarvittaessa määräykset puutarha- ja taimitarhakasvien sekä niiden viljelyskasvien yksikköhinnoinnista ja normisadoista, joista ei ole säädetty satovahinkolain nojalla. Yksikköhinnan ja normisadon määräämiseen sovelletaan, mitä satovahinkojen arvioinnissa käytettävien kasvilajien yksikköhintojen ja normisatojen määräämisestä satovahinkolain 6 ja 7 §:ssä säädetään.

10 §

Viljelysvahinkojen korvaaminen

Riistaeläimen aiheuttamasta viljelysvahingosta voidaan korvata enintään menetetyn sadon arvoa vastaava määrä sekä vahingoituneiden puutarha- ja taimitarhakasvien käypää arvoa vastaava määrä. Korvauksen määrää viljelysvahinkojen osalta laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon säästyneet sadonkorjuu- ja muut kustannukset. Korvausta ei makseta riistapelloille aiheutuneista vahingoista.

Maaseutuvirasto antaa vuosittain määräykset viljelysvahinkojen arvioinnissa käytettävistä normisatoalueista, normisadoista sekä kasvilajien yksikköhinnoinnista. Yksikköhinnat määrätään vastaamaan kyseisen sato vuoden aikana saatuja keskimääräisiä myyntihintoja. Kasvilajin normisadolla tarkoitetaan normisatoalueella saatua keskimääräistä vuosisatona pinta-alayksikköä kohti. Normisato on vahinkovuotta edeltävien viiden vuoden satomäärien aritmeettinen keskiarvo, jota laskettaessa ei oteta huomioon suurinta eikä pienintä satomäärää.

Kasvilajin normisadon arvo lasketaan käyttämällä kertoimena kyseiselle kasville Maaseutuviraston antaman määräyksen mukaista yksikköhintaa.

10 a §

Eräiden viljelysvahinkojen korvaaminen

Korvaus hirvieläimen aiheuttamasta viljelysvahingosta myönnetään vähämerkityksisenä tukena, jonka myöntämisestä säädetään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 1408/2013 ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 1407/2013.

11 §

Eläinvahinkojen korvaaminen

Riistaeläimen kotieläimelle ja muulle eläimelle aiheuttamasta vahingosta voidaan korvata enintään tapetun taikka vahingon takia lopetetun eläimen käypä arvo. Vahingoittuneen eläimen osalta voidaan korvata enintään eläinlääkintäkustannuksia ja menetety tuoton arvoa vastaava määrä eläimen tai hunajan käypään arvoon asti. Korvauksen määrää eläinvahinkojen osalta laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon se määrä, jolla eläintä voidaan käyttää hyödyksi.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella vahvistetaan eläinvahinkojen korvaamisessa käytettävät käyvät arvot.

11 §

Eläinvahinkojen korvaaminen

Riistaeläimen kotieläimelle ja muulle eläimelle aiheuttamasta vahingosta voidaan korvata enintään tapetun taikka vahingon takia lopetetun eläimen käypä arvo. *Korvusta ei suoriteta kadonneesta eläimestä.* Vahingoittuneen eläimen osalta voidaan korvata enintään eläinlääkintäkustannuksia ja menetety tuoton arvoa vastaava määrä eläimen tai hunajan käypään arvoon asti. Korvauksen määrää eläinvahinkojen osalta laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon se määrä, jolla eläintä voidaan käyttää hyödyksi.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään 1 momentissa tarkoitetut käyvät arvot.

15 §

Poikkeuksellisen suuret porovahingot

Poikkeuksellisen suuresta porovahingosta voidaan maksaa erityistä korvausta, kun paliskunnan porovahinkojen määrä kolmelta edelliseltä vuodelta suhteutettuna eloporojen ja teurasporojen yhteismäärään ylittää valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävän vähimmäismäärän.

Erityisenä korvauksena maksetaan 13 §:n mukainen korvaus kaksinkertaisena.

Korvaukseen oikeutetut paliskunnat vahvistetaan maa- ja metsätalousministeriön hallintopäätöksellä.

Kumotaan

23 §

Vahingosta ilmoittaminen

Sen, joka aikoo hakea tässä laissa tarkoitettua korvausta riistaeläimen aiheuttamasta vahingosta, tulee vahingon havaittuaan tehdä viipymättä vahinkoilmoitus vahingon toteamista ja arviointia sekä muita asian vaatimia toimenpiteitä varten. Porovahingoissa vahinkoilmoituksen tekee paliskunta poron-

23 §

Vahingosta ilmoittaminen

Sen, joka aikoo hakea tässä laissa tarkoitettua korvausta riistaeläimen aiheuttamasta vahingosta, tulee vahingon havaittuaan tehdä viipymättä vahinkoilmoitus vahingon toteamista ja arviointia sekä muita asian vaatimia toimenpiteitä varten. *Porovahinko on merkittävä maastoon mahdollista tarkastus-*

omistajalta tai muulta henkilöltä saamansa ilmoituksen perusteella.

Vahinkoilmoitus tehdään:

- 1) henkilövahingoista vahinkopaikkakunnan poliisille;
- 2) viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahingoista vahinkopaikkakunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle;
- 3) metsävahingoista vahinkopaikkakunnan toimivaltaiselle metsäkeskukselle.

Vahinkoilmoituksessa on annettava asian laadun mukaan seuraavat yksityiskohtaiset tiedot:

- 1) vahingonkäräjän nimi-, osoite-, tila- ja muut yhteystiedot;
- 2) vahingon tapahtumispaikka ja muut tarvittavat paikkatiedot;
- 3) vahingon aiheuttaja;
- 4) vahingon ajankohta;
- 5) kasvilaji, vahinkopinta-ala ja tuhoutuneen sadon määrä;
- 6) eläinlaji ja tapettujen tai vahingoittuneiden eläinten määrä;
- 7) tuhoutuneen tai vahingoittuneen irtaimiston laji ja määrä;
- 8) onko vahingonkäräjällä mahdollisuus saada vahingosta korvausta vakuutuksesta tai muulla perusteella;
- 9) muut vahingon suuruuteen vaikuttavat seikat.

Maaseutuvirasto vahvistaa ilmoituslomakkeen kaavan sekä voi antaa tarkempia määräyksiä vahinkoilmoitusten teknisessä käsittelyssä noudatettavasta menettelystä

26 §

Viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahinkojen toteaminen ja arviointi

Viljelysvahingon toteaa ja arvioi vahinkopaikkakunnan maaseutuelinkeinoviranomai-

ta varten. Porovahingoissa vahinkoilmoituksen tekee *vahingonkäräjän* paliskunta poronomistajalta tai muulta henkilöltä *saamiensa tietojen* perusteella. *Ilmoitus voidaan tehdä myös sähköisesti.*

Vahinkoilmoitus tehdään:

- 1) *henkilövahingosta* vahinkopaikkakunnan poliisille;
- 2) viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja *porovahingosta* vahinkopaikkakunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle;
- 3) *metsävahingosta* vahinkopaikkakunnan toimivaltaiselle metsäkeskukselle.

Vahinkoilmoituksessa on annettava asian laadun mukaan seuraavat yksityiskohtaiset tiedot *ja selvitykset*:

- 1) vahingonkäräjän nimi-, osoite *ja tilatiedot sekä* muut yhteystiedot;
- 2) vahingon tapahtumispaikka ja muut tarvittavat paikkatiedot;
- 3) vahingon aiheuttaja;
- 4) vahingon ajankohta;
- 5) *ajankohta, jolloin vahinko on havaittu*;
- 6) kasvilaji, vahinkopinta-ala ja tuhoutuneen sadon määrä;
- 7) eläinlaji ja tapettujen tai vahingoittuneiden eläinten määrä;
- 8) tuhoutuneen tai vahingoittuneen irtaimiston laji ja määrä;
- 9) onko vahingonkäräjällä mahdollisuus saada vahingosta korvausta vakuutuksesta tai muulla perusteella;
- 10) *porovahingoissa korvauksen hakijan paliskunta ja paliskuntanumero, vahinkopaikan koordinaatit sekä valokuva maastoon merkitystä vahingon kohteesta ja ympäristöstä, jossa vahinko on tapahtunut*;

11) *muut kuin 1—10 kohdassa tarkoitetut vahingon suuruuteen vaikuttavat seikat.*

Maaseutuvirasto vahvistaa ilmoituslomakkeen kaavan *ja* voi antaa tarkempia määräyksiä vahinkoilmoitusten teknisessä käsittelyssä noudatettavasta menettelystä.

26 §

Viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahinkojen toteaminen ja arviointi

Viljelysvahingon toteaa ja arvioi vahinkopaikkakunnan maaseutuelinkeinoviran-

nen noudattaen, mitä satovahingon arvioinnista satovahinkolaissa säädetään.

Eläin-, irtaimisto- ja porovahingon toteaa ja arvioi vahinkopaikkakunnan maaseutuelinkeinoviranomainen. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen voi tarvittaessa käyttää porovahingon toteamisessa ja arvioinnissa esteetöntä asiantuntijaa. Arviointi on tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen on saanut vahingosta tiedon.

Jos vahinko on tapahtunut muussa kuin vahingonkäräjien kotikunnassa, tulee arvioinnin suorittajan lähettää vahinkoilmoitus ja arviokirja vahingonkäräjien kotikunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle korvauspäätöksen tekemistä varten.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuun esteetömään asiantuntijaan sovelletaan hänen suorittaessaan porovahingon toteamis- ja arviointitehtävää rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

31 §

Hakemuksen jättäminen

Kirjallinen korvaushakemus on jätettävä kuukauden kuluessa vahingon arvioinnin valmistumisesta tai vahingoittunutta henkilöä hoitaneen lääkärin antaman lausunnon ajankohdasta toimivaltaiselle viranomaiselle tai metsäkeskukselle.

Erityisestä syystä korvausta voidaan hakea myöhemminkin.

33 §

Korvauspäätös

Korvaushakemukseen on annettava kirjallinen päätös, josta tulee käydä *selvästi* ilmi seuraavat seikat:

- 1) korvattavan vahingon laatu ja määrä;
- 2) korvauksen määrä ja laskentaperuste;

omainen.

Eläin-, irtaimisto- ja porovahingon toteaa ja arvioi vahinkopaikkakunnan maaseutuelinkeinoviranomainen. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen voi tarvittaessa käyttää porovahingon toteamisessa ja arvioinnissa esteetöntä asiantuntijaa. Arviointi on tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen on saanut vahingosta tiedon.

Jos vahinko on tapahtunut muussa kuin vahingonkäräjien kotikunnassa, *arvioinnin suorittajan tulee* lähettää vahinkoilmoitus ja arviokirja vahingonkäräjien kotikunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle korvauspäätöksen tekemistä varten.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuun esteetömään asiantuntijaan sovelletaan hänen suorittaessaan porovahingon toteamis- ja arviointitehtävää rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

31 §

Hakemuksen jättäminen

Kirjallinen korvaushakemus on jätettävä kuukauden kuluessa vahingon arvioinnin valmistumisesta tai vahingoittunutta henkilöä hoitaneen lääkärin antaman lausunnon ajankohdasta toimivaltaiselle viranomaiselle tai metsäkeskukselle.

Jos porovahingon johdosta ei järjestetä maastotarkastusta, korvaushakemus on jätettävä kuukauden kuluessa vahingon ilmoittamisesta.

Erityisestä syystä korvausta voidaan hakea myöhemminkin.

33 §

Korvauspäätös

Korvaushakemukseen on annettava kirjallinen päätös, josta tulee käydä ilmi seuraavat seikat:

- 1) korvattavan vahingon laatu ja määrä;
- 2) korvauksen määrä ja laskentaperuste;

HE 263/2018 vp

3) korvauksen mahdollisen takaisin perimisen perusteet.

Korvauspäätöstä muutoin samoin kuin muutoksenhakuohjausta koskee, mitä hallintolain (434/2003) 7 luvussa säädetään.

3) korvauksen mahdollisen takaisin perimisen perusteet.

Korvauspäätöksestä ja muutoksenhakuohjauksesta säädetään lisäksi hallintolain (434/2003) 7 luvussa.

Korvauspäätös ja asian käsittelyyn liittyvät asiakirjat voidaan allekirjoittaa koneellisesti.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .